

Vlaams
Parlement

ingediend op **433** (2019-2020) – Nr. 2
4 februari 2021 (2020-2021)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Kristof Slagmulder en Karl Vanlouwe

over het voorstel van resolutie

van Klaas Sloomans, Filip Brusselmans, Johan Deckmyn,
Kristof Slagmulder, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens

over de beslissing van de Turkse regering
om de Hagia Sophia in te richten als een moskee

*Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme:*

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Gwendolyn Rutten, Emmily Talpe;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Martine Fournier, Orry Van de Wauwer;
Marino Keulen, Bart Tommelein;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneekhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

433 (2019-2020) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme behandelde op 19 januari 2021 het voorstel van resolutie over de beslissing van de Turkse regering om de Hagia Sophia in te richten als een moskee.

(De vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Toelichting door Johan Deckmyn

Johan Deckmyn wijst er bij het begin van zijn toelichting op dat het voorstel van resolutie al een tijd geleden ingediend is, maar pas nu geagendeerd.

De Hagia Sophia behoort tot de meest bekende monumenten ter wereld. Het werd in de zesde eeuw gebouwd in opdracht van de Byzantijnse keizer Justinianus I als christelijke basiliek, en was tot de val van Constantinopel de grootste kathedraal ter wereld. De Ottomaanse overheersing zorgde ervoor dat het gebouw werd omgevormd tot een islamitisch gebedshuis en dat er minaretten werden toegevoegd. In 1934 werd door een beslissing van Kemal Atatürk het gebouw heringericht als een museum vanwege zijn universele waarde en belang voor verschillende geloofsgemeenschappen, wat door het lid een bewonderenswaardige stap wordt genoemd.

Het seculiere karakter van dat werelderfgoed is echter een doorn in het oog van de Turkse president Erdoğan. Al jaren wordt door radicale Turkse moslims betoogd aan de voormalige christelijke basiliek op 29 mei, de dag van de Ottomaanse inname van Constantinopel. In juni 2020 werd het voorstel om het museum om te vormen tot een moskee voorgelegd aan de Turkse Raad van State. Die oordeelde unaniem dat het decreet van Atatürk waarmee het gebouw werd ingericht als een museum, nietig was.

President Erdoğan droeg reeds op 10 juli 2020 de Hagia Sophia over aan de Diyanet, het Turkse Presidium voor Godsdienstzaken. Met die beslissing lijken de meest radicale islamelementen alvast hun slag thuis te halen. De internationale gemeenschap reageerde met afschuw op de omvorming van het gebouw. Er wordt niet alleen gevreesd dat de toegankelijkheid van het monumentale gebouw beperkt zal worden, maar ook dat de eeuwenoude christelijke mozaïeken en afbeeldingen onherstelbaar beschadigd kunnen worden of zelfs volledig verloren gaan. Voor deskundigen blijft onduidelijk of het gebouw alleen nu en dan gebruikt zal worden voor religieuze doeleinden, en of het aangepast zal worden.

Op grond hiervan vragen de indieners aan de Vlaamse Regering om de beslissing van de Turkse overheid om de Hagia Sophia in te richten als een moskee, ten strengste te veroordelen en op te roepen om het universele karakter van het werelderfgoed te vrijwaren; om de Federale Regering, de andere deelstaatregeringen en de Europese Commissie te verzoeken de beslissing van de Turkse overheid te veroordelen; en om de Turkse ambassadeur te ontbieden en aan te dringen op het onmiddellijke herstel van het monument als museum. In het licht van de internationale verontwaardiging lijkt hem dat niet te veel gevraagd.

2. Bespreking

2.1. Tussenkomen van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe treedt bij dat het gebouw een interessante geschiedenis heeft, die hij nogmaals kort overloopt. Toen hij vijftien jaar geleden het gebouw bezocht, was het een museum waarin nauwelijks werd verwezen naar enige religie. Slechts in de vier hoeken waren nog koranverzen te lezen. De gids benadrukte het seculiere karakter. Enkele honderden meter verder ligt trouwens de belangrijke Blauwe

Moskee. Een ander voorbeeld van de secularisering is het mausoleum van Atatürk in Ankara, waarin nergens wordt verwezen naar de islam.

Onder leiding van president Erdoğan blijkt zich echter een negatieve evolutie voor te doen. Na een vertrouwenwekkende periode van economische groei, stelt men thans een sluipende islamisering vast. Het gebeurde en de uitspraak van het Turkse hooggerechtshof passen daarin.

Daarop herinnert de spreker eraan dat het Vlaams Parlement in december nog een uitvoerig debat voerde over Turkije (*Hand. VI.Parl. 2020-21, 9 december 2020*), dat leidde tot de goedkeuring van een resolutie van de meerderheid (*Parl.St. VI.Parl 2020-21, nr. 572/3*). Daarin wordt een signaal gegeven aan Europa met betrekking tot de door Turkije gewenste toetreding tot de EU, die in de huidige omstandigheden niet wenselijk wordt geacht. Het lid wijst op de moeizaam lopende onderhandelingen, waarin nog maar 1 van de 34 hoofdstukken is afgewerkt en waarover de jaarlijkse rapportage eerder achter- dan vooruitgang laat zien, op de situatie van de mensenrechten, de democratie en de vrijheid van meningsuiting en religie, en op de repressie van de Koerden. In die resolutie wordt in de overwegingen ook verwezen naar de Hagia Sophia.

Verder wijst de spreker erop dat UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) bijzonder negatief heeft gereageerd op de beslissing, waarop het voorstel in zijn beschikkend gedeelte echter niet ingaat. Het richt bovendien een vraag aan de federale overheid, terwijl Vlaanderen autonoom is om zelf een standpunt in te nemen. Bovendien vormt het voorstel een onderdeel van de genoemde, bredere resolutie. Daarom zal zijn fractie wat voorligt, niet steunen.

2.2. Tussenkost Johan Deckmyn

Johan Deckmyn heeft de Hagia Sophia zelfs twee keer bezocht en was telkens onder de indruk. Hij herhaalt dat zijn status als museum op zich al een belangrijk feit was, nog afgezien van zijn aparte geschiedenis. Dat feit wordt nu tenietgedaan, wat de islamisering van Turkije symboliseert.

Hij betreurt het dat de algemene resolutie over Turkije als excuus wordt gebruikt om het voorliggende niet goed te keuren, hoewel het een krachtig middel kan zijn om de verdere islamisering van Turkije aan de kaak te stellen. Er wordt inderdaad ook een vraag gericht aan de Federale Regering, maar in de eerste plaats aan het Vlaams Parlement om de beslissing te veroordelen.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie over de beslissing van de Turkse regering om de Hagia Sophia in te richten als een moskee wordt verworpen met drie stemmen voor tegen negen tegenstemmen.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Kristof SLAGMULDER
Karl VANLOUWE,
verslaggevers